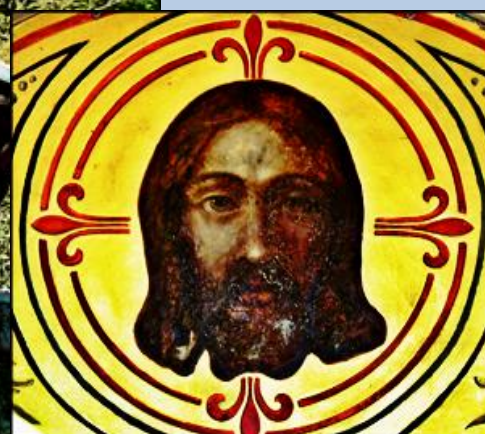

Karpacz
(Woj. Dolnośląskie)

Kościół Górski pw.
Naszego Zbawiciela
WANG

Najznakomitszy wkład Norwegii w światową historię architektury

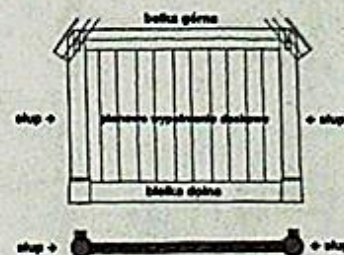
Kościół słupowo-szkieletowy stanowi najznakomitszy wkład Norwegii w światową historię architektury. W okresie średniowiecza budowano je w wielu krajach północno-zachodniej Europy. W samej Norwegii znajdowało się co najmniej 1000 takich kościołów. Po Reformacji, w roku 1537, wiele z nich rozebrano i zastąpiono większymi budowlami sakralnymi. Na początku XIX w. pozostało w Norwegii niewiele ponad 100 kościołów słupowo-szkieletowych.

Obecnie w kraju tym znajduje się 28 tego typu świątyń. Poza Norwegią, jeden jest na terenie Szwecji i drugi tu, w Karpaczu – kościół Wang. Pierwotnie znajdował się on w Vang – w dolinie Valdres, w południowej części Norwegii. Kościół Borgund (na rycinie) z ok. 1180 roku, który znajduje się w pobliżu fiordu Sognefjorden, jest jednym z najlepiej zachowanych kościołów słupowo-szkieletowych.

Konstrukcja ramy na kamiennej podstawie

Pojęcie kościoła słupowo-szkieletowego wiąże się z konstrukcją jego ścian, która została w pełni rozwinięta około roku 1100. Podstawą konstrukcji ściany jest rama utworzona ze słupów ustawionych pionowo oraz łączących je belek, dolnej i górnej. Rama stoi na kamiennym fundamencie. Tak skonstruowane najstarsze kościoły stoją już od prawie 900 lat. Pionowe wypełnienie deskowe, umieszczone w ramie, połączone jest techniką wpustów i piór. Gwarantowało to szczelność ścian w przypadku, gdy deski kurczyły się lub rozciągały pod wpływem zmian klimatycznych. Konstrukcja tego typu zastąpiła wcześniejsze rozwiązania, gdzie słupy zakopane były w ziemi i ulegały zbutwieniu po okresie około 100 lat.

Jedynie w swoim rodzaju norweskie dzieła sztuki

Wraz ze swymi rozbudowanymi motywami, wyźłobionymi w drewnie, portale kościołów słupowo-szkieletowych stanowią jedynie w swoim rodzaju norweskie dzieła sztuki. Walka pomiędzy przypominającymi smoki zwierzętami stanowi centralny motyw zdobnictwa okresu Wikingów. Przykładem może być portal zachodni kościoła słupowo-szkieletowego w Borgund.

Znawcy różnią się, co do swych poglądów na temat inspiracji artystów. Podczas gdy jedni z trudem dostrzegają związek z przesłaniem chrześcijańskim, drudzy twierdzą, że motywy portali stanowią wyraźny obraz walki pomiędzy dobrem i złem.

Król pruski zleca przeniesienie kościoła

Kontakt pomiędzy norweskim profesorem sztuki i malarzem I. C. Dahl'em, który przebywał w Dreźnie, a królem pruskim Fryderykiem Wilhelmem IV, umożliwił przeniesienie tego słupowo-szkieletowego kościoła w roku 1842 na teren Śląska. W Vang postawiono nowy kościół i planowano rozebrać stary. Dahl znał historyczną wartość tej budowli i udało mu się przedtem dokonać jego pomiarów. Bez powodzenia jednak walczył o ponowne wzniesienie kościoła na terenie Norwegii. Zamiast tego, król Fryderyk Wilhelm IV opłacił transport najważniejszych części budowli na teren Prus i w ten sposób uratował kościół.

Za wstawiennictwem hrabiny Fryderyki von Reden z Bukowca koło Kowar, kościół stanął na nowo, tym razem w Karpaczu, zrekonstruowany w dość swobodny sposób. Mimo to, w Norwegii uważa się go za jeden z zachowanych kościołów słupowo-szkieletowych.

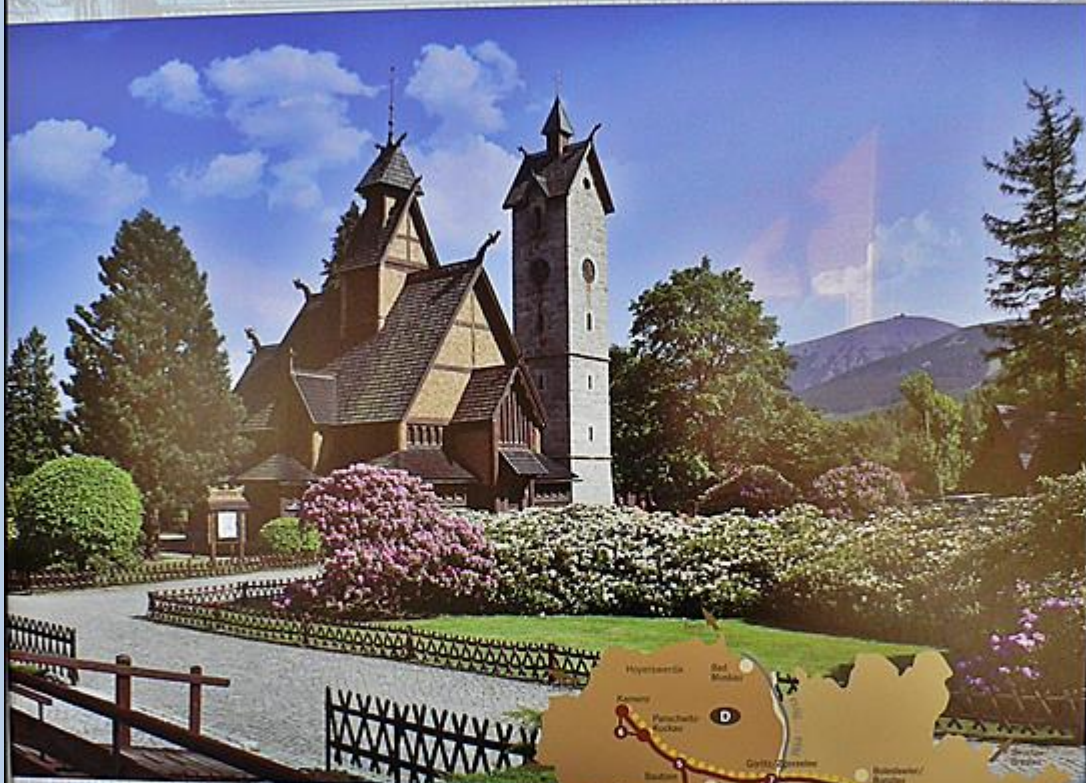
Rysunek kościoła Wang podług rycinie z Vang, Valdres

Tekst: Ola Storlieten, Polski tekst - tłumaczenie: Monika Brandys

Rzeźby, wykonane przez Ryszarda Zajęca, inspirowane są portalami z kościoła Wang i stanowią ich synkretyzm. Odnawiającą ideologię, religię i historię sztuki Wikingów. Tablicę wykonano dzięki pomocy Ambasady Królestwa Norwegii w Warszawie. Odbiorcy jej odbyło się 26 sierpnia 2005 roku.

Wang w karkonoszach

PL Kościół Wang

Kościół Wang to unikatny zabytek architektury drewnianej w Polsce. Jest do dziś jedną z najlepiej zachowanych świątyń turystycznych nie tylko na Dolnym Śląsku. Zbudowany został na przełomie XII i XIII wieku w miejscowości Wang w południowej Norwegii. Zakupiony przez próskałęgo króla Fryderyka Wilhelma IV w połowie XIX wieku i przeniesiony w Karkonosze, był użytkowany przez niemieckich ewangelików. Obecnie, jako świątynia Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Polsce, służy polskim ewangelikom. Jego powstanie związane jest z przyciągnięciem przesiedleńców z Norwegii i w innych krajach skandynawskich. Pierwszym chronicznie pierwszym budowniczym był Olav Trygvasson

995 - 1000, który wraz z innymi poddanych, legimistycy kontynuował to dzieło. Wprowadził podłaskie - stoczek, z której w przeszłości na budowę kościoła. W połowie XII wieku w całej Norwegii było około tysiąca drewnianych świątyń typu stoczek (skopow-skielotowich), w tym także kościół Wang. Dziś Wang jest ewangelicką świątynią w Karkonoszu. Dzięki Wang jest ewangelickim odpowiadaniem 14 nabożeństwa. Udziałownicy jest także turystom do zainicjowania w 2002, 2000-2003, wzniesienie - po nabożeństwie. Przewodnicząca wytworzyła zgrupowanie w ramach projektu transgranicznego SN - PL 2007-2013. Wiodącym nie bez granic - wariant atakcyjności i dostępności - obywateli turystycznych i województwa międzynarodowej Włdy turystycznej Via Sacra

via sacra

POKONANIE 102 OKAZO
1022 OKAZO
W JAZDACH

Parafia Ewangelicko
-Augsburska WANG
58-540 Karkonisz
ul. Na Snieżkę 8
Tel.: +48 75 76 19 228
Fax: +48 75 75 28 293
wang@wang.com.pl
www.wang.com.pl

Unia Europejska, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego. Inicjatywa w ramach projektu transgranicznego SN - PL 2007-2013. Wiodącym nie bez granic - wariant atakcyjności i dostępności - obywateli turystycznych i województwa międzynarodowej Włdy turystycznej Via Sacra

Wang w karkonoszach im Riesengebirge in giant mountains

PL Kościół Wang

Pokłonny jest na zboczu Czarnej Góry w Karpaczu, na wysokości 885 m n.p.m., na granicy Karłowickiego Parku Narodowego, przy najładniejszym turystycznym przewodzącym na Śnieżkę (1.602 m n.p.m.), najwyższy kościół Karkonoszy. Wzrost z przyległego do niego dawniejszego zajazdu centralnie części placu. Zbudowany jest z drewna. Cała jego konstrukcja została wykonana z sosny norweskiej. Rekonstrukcja elementów, których istnienie wskazywały zachowane ślady, została wykonana w oparciu o najlepsze wzory skandynawskiego budownictwa sakralnego. Przy wejściu na plac użytkowany jest budynek Kaplicy Miśi Chrześcijańskiej, w którym można kupić literaturę chrześcijańską, bilety

wejścia do kościoła oraz parafii. Po stronie zachodniej, w kamiennej wnęk, znajduje się drewniana rzeźba „Wskrzeszenie Łazarza” autorstwa Rytzarda Zajaca. W północno-zachodnim narożniku wzniesione jest epitaforium habany von Reden. Inicjatorami postawienia świątyni w tym miejscu. Na tablicy umieszczono marmurowy medalion przedstawiający herbabing. Z przodu – okrągły basen, a całość przykryta jest daszkiem opartym na arkadach z dwoma kolumnami. Pośrodku parafii znajduje się fontanna z okrągłym zbiornikiem i trybunką wodną. Plac zamieszkał od północnego zachodu zabudowa, zbudowana w latach 1975 - 1980. Za nią znajduje się dawny zajazd. Wschodnie części placu zajmuje dawny ośrodek parafialny, poświęcony 9 sierpnia 1844 roku, którego część przeznaczona

jest także i dziś do pochówków w umiark. po kmiach. Tutaj pochowany jest Henryk Tomaszewski – wybitny aktor i reżyser, twórca Wrocławskiego Teatru Pantomimy. Umieszczona jest tu również pamiatkowa tablica, na której umieszczone są teksty w trzech językach, informujące o kulturze norweskiej. Z ośrodka rozciągają się wspaniałe panoramy całej Kotliny Jeleniogórskiej z otaczającymi ją górami. W dół widać wiele miejscowości, a także pałac w Myszkowicach, dawną rezydencję króla Fryderyka Wilhelma IV.

D Kirche Wang

Die Kirche Wang liegt am Hang des Schwarzen Bergers in Brückenberg (heute Ortsteil von Karpacz), 885 m ü.d.M., an der Grenze des Kar-

gebirgs-Nationalparks an einer wichtigen touristischen Route, die auf die Schneekoppe (1.602 m ü.d.M.), den höchsten Punkt des Riesengebirges führt. Zusammen mit dem dazu gehörenden Glockenturm nimmt sie den zentralen Teil des Platzes ein. Sie ist aus Holz gebaut. Die ganze Konstruktion ist aus norwegischer Kiefer gefertigt. Die Rekonstruktion der Elemente erfolgte nach den besten Beispielen skandinavischer sakraler Bauten. Am Eingang zum Kirchengrundstück befindet sich die Kapelle der Christlichen Mission, in der man christliche Literatur, Eintrittskarten für die Kirche und Andersen kaufen kann. An der Westseite, in einer steinernen Nische befindet sich die Holzskulptur „Die Auferstehung des Lazarus“, ein Werk des Künstlers Ryszard Zajac. In der Nordwestecke befindet sich das Epitaph der Gållin von Reden, der Initiatorin des Kirchenbaus an dieser Stelle. Auf einer Tafel zeigt eine marmorne Medaille die Gållin. Davor befindet sich ein rundes Wasserbecken, überdeckt mit einer Arkade, die auf zwei Säulen ruht. In der Mitte des Kirchengrundstückes befindet sich ein rundes Wasserbecken mit einem Springbrunnen. Der 1982 entstand im Nordwesten begrenzt durch das Cemeteridhaus, das 1875-80 gebaut wurde. Davor befindet sich ein alte

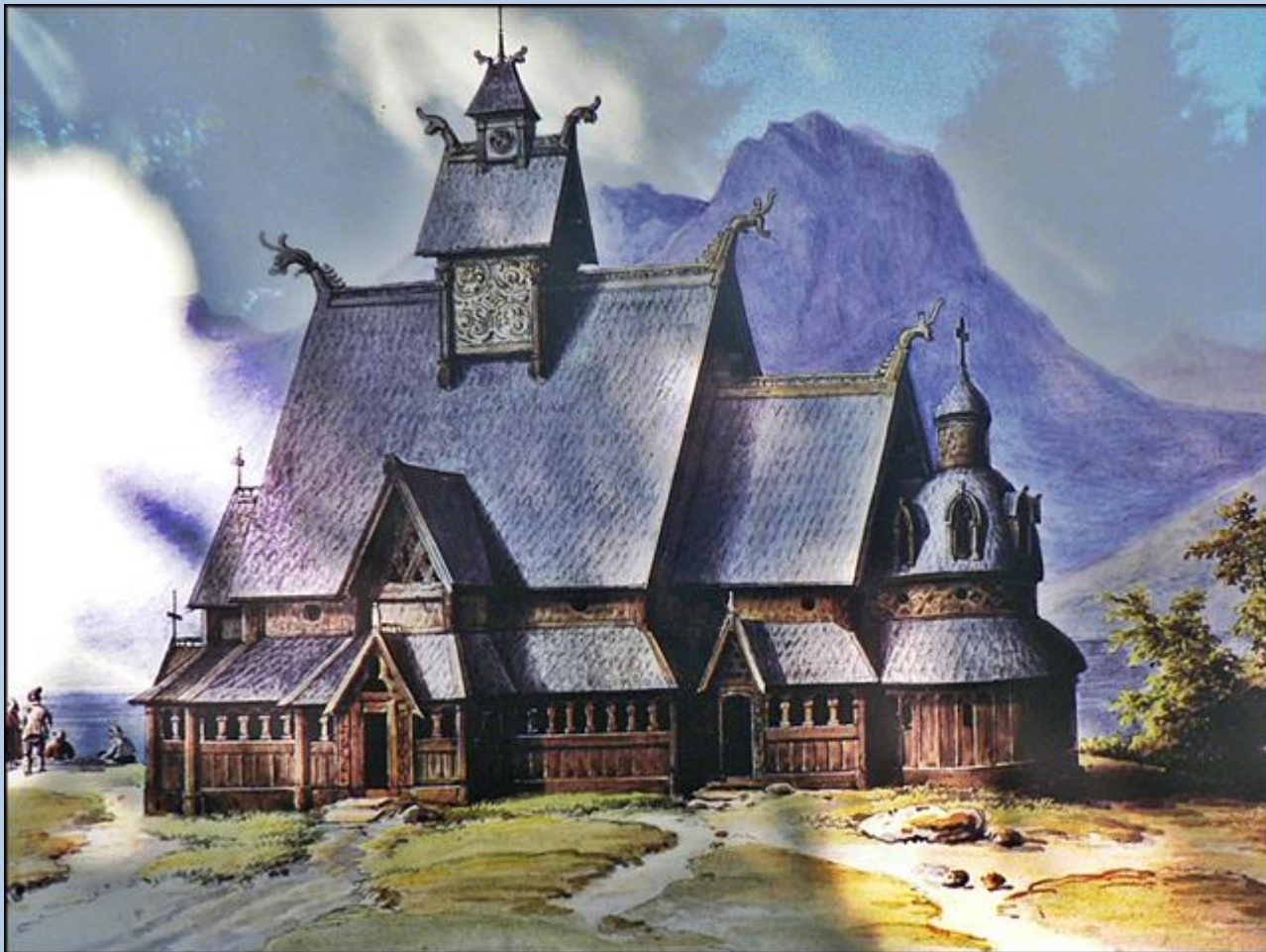

Linia Turystyczna, Komunikacji Publicznej Rozwój Regionalnego Inwestycje w wsiach przyrodochodź / Europäische Union, Europäische Fonds für regionale Entwicklung, Investition in Ihre Zukunft

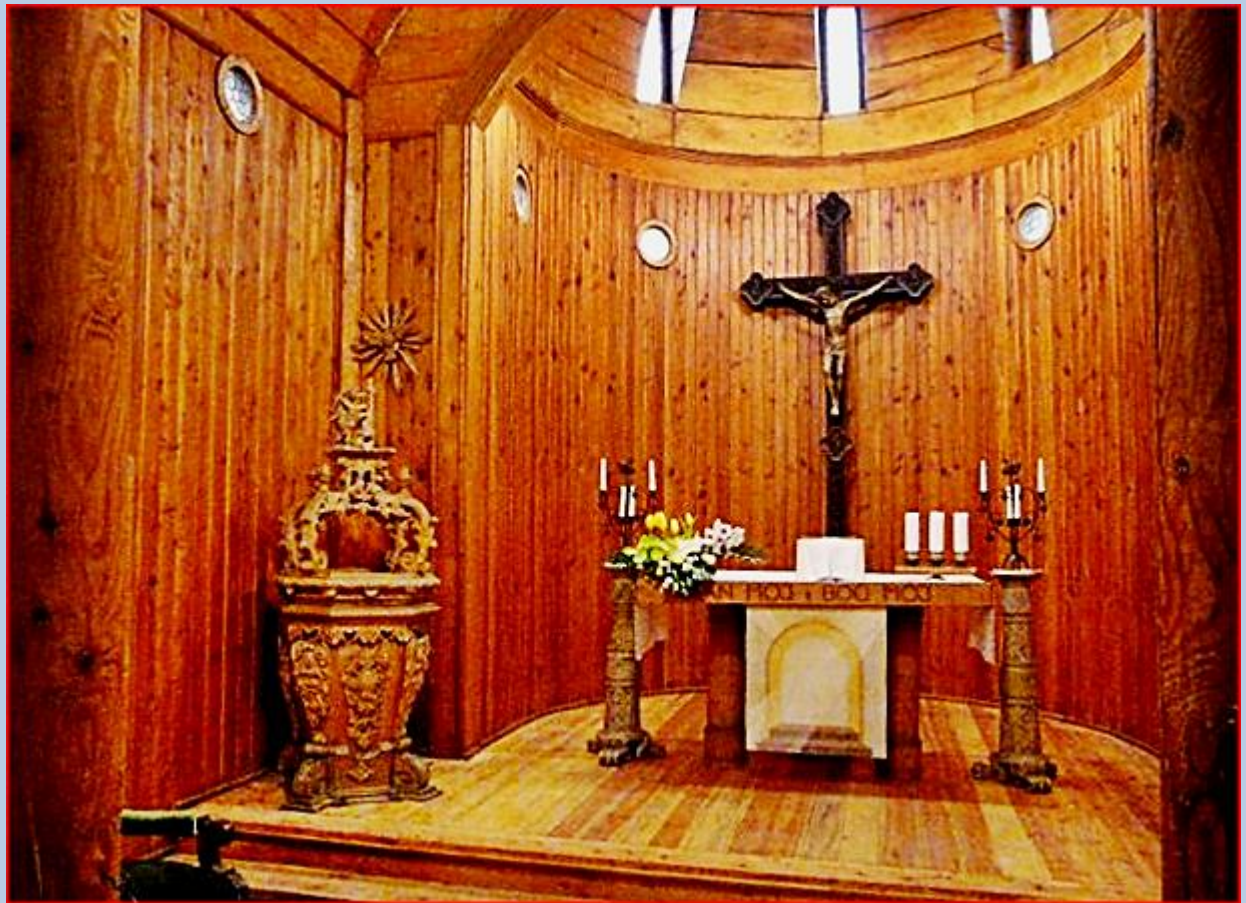
www.wang.com.pl

Wang w karkonoszach
im Riesengebirge
in giant mountains

Wang

w karkonoszach
im Riesengebirge
in giant mountains

PL Odbudowa kościoła

2 sierpnia 1842 roku król Fryderyk Wilhelm IV dokonał położenia kamienia węgielnego pod rekonstrukcję kościoła. Prace trwały przez dwa lata. Wykonano wiele nowych elementów drewnianych, ponieważ stare, przegniłe, nie nadawały się już do ponownego wykorzystania. Przy kościele, od strony południowo-zachodniej, wybudowano kamienną wieżę z granitu śląskiego. Na dziedzińcu postawiono budynek plebanii. Uroczyste otwarcie

i poświęcenie kościoła nastąpiło 28 lipca 1844 roku. Uświetnił je król, małżonka, hrabina Fryderyka von Reden i wiele znanych osobistości. Świątynia otrzymała nazwę „Kościół Górski Naszego Zbawiciela – Wang”, a później zaczęto ją nazywać już tylko kościołem Wang. Budowla ta została wzniesiona na wzór najlepszych przykładów skandynawskiego drewnianego budownictwa sakralnego i stanowi dzisiaj bezcenne dzieło dawnej sztuki nordyckiej. Jako niezwykle cenny zabytek, chroniony jest przez miejscową parafię i konserwatorów zabytków.

D Der Wiederaufbau der Kirche

Am 2. August 1842 legte König Friedrich Wilhelm IV den Grundstein für die Rekonstruktion der Kirche. Die Arbeiten dauerten 2 Jahre. Es wurden viele Holzelemente neu angefertigt, weil die alten, originären Teile nicht mehr verwendungsfähig waren. Nordwestlich der Kirche wurde ein steinerner Turm aus schlesischem Granit gebaut. Auf dem Kirchplatz wurde ein Pfarrhaus gebaut. Die feierliche Weihe und Eröffnung der

Kirche fand am 28. Juli 1844 durch den König, seine Frau, die Gräfin Friederike von Reden und viele bekannte Persönlichkeiten statt. Das Gotteshaus erhielt den Namen „Bergkirche unseres Erlösers – Wang“. Später hieß sie nur noch Kirche Wang. Das Bauwerk ist ein hervorragendes Beispiel skandinavischer sakraler Holzbaues und ein unschätzbar wertvolles Zeugnis damaliger nordischer Kunst. Als solches steht es unter dem Schutz der örtlichen Kirchengemeinde und des Denkmalschutzes.

EN Reconstruction of church

On the 2nd of August 1842 King Friedrich Wilhelm IV laid down the cornerstone for the reconstruction of the church. The works took two years to complete. Many new wooden elements were made since the old original ones couldn't be used any more. Next to the church, on the south west side, a stone tower made of Silesian granite was built. A parsonage was located at the churchyard. The inauguration and consecration of the

church took place on the 28th of July 1844. King personalities attended the ceremony including the King, Queen and Countess Friederike von Reden. The temple received the name „Wang church of Our Saviour – Wang“. Later it was called just Wang. The building was built according to best examples of Scandinavian wooden sacral architecture and is today a precious work of past Nordic art. As an extraordinary valuable monument it is protected by the local parish and the conservator of monuments.

PL Wang na pocztówce

Warto tutaj jeszcze przypomnieć, iż nie było wtedy jeszcze drogi dojazdowej na ten szczyt, bowiem

Wang

w karkonoszach
im Riesengebirge
in giant mountains

Hahnklee-Bockswiese

PL Parafie partnerskie

Od wielu lat Parafia Wang pielęgnuje intensywne kontakty z Parafią Ewangelicko-Augsburską w Hahnklee-Bockswiese, położoną w pobliżu Goslar w Niemczech, gdzie stoi zbudowany w 1908 r. drewniany kościół typu staw (szupowskieletowy). W czasie pobytu w Górach Harzu w Niemczech warto go zobaczyć. Parafią partnerską w Niemczech jest też Parafia Ewangelicka w Reichenbach w Saksonii. Wang współpracuje też z Parafią Ewangelicką Braci Czeskich w Vrchlabi w Republice Czeskiej oraz z Parafią Ewangelicko-Augsburską w Budapeszcie na Węgrzech. Utrzymywane są też stałe kontakty z Parafią Wang w Norwegii, skąd przywędrował kościół Wang w Karkonosze, oraz z wieloma innymi.

D Partnergemeinden

Seit vielen Jahren pflegt die Gemeinde Wang intensive Kontakte zur Evangelischen Gemeinde Hahnklee-Bockswiese, das in der Nähe von Goslar liegt, wo eine 1908 im norwegischen Stabkirchenstil gebaute Holzkirche steht. Wenn Sie im Harz wollen, lohnt es sich unbedingt, diese Kirche anzusehen. Eine

Reichenbach

Vrchlabí

andere Partnergemeinde in Deutschland ist die Ev. Kirchengemeinde Meuselwitz-Reichenbach/OL. Die Gemeinde Wang arbeitet auch mit der Gemeinde der Böhmisches Brüder in Vrchlabi (Hohenelbe) in der Tschechischen Republik und mit der Evangelisch-Augsburgischen Kirche in Budapest in Ungarn zusammen. Wir unterhalten ständig Kontakt zur Gemeinde Wang in Norwegen, von wo her unsere Kirche stammt, sowie mit vielen anderen Gemeinden.

EN International partnerships

Since many years parish Wang has had intensive contacts with the Lutheran Parish in Hahnklee-Bockswiese near Goslar in Germany where another wooden Stave church built in 1908 stands. The church is definitely worth seeing while visiting the Harz Mountains. Wang also cooperates with the Evangelical Parish in Reichenbach/Saxony, Evangelical Parish of Czech Brethren in Vrchlabi/Czech Republic and the Lutheran Parish in Budapest/Hungary. Permanent contact is also being held with the Wang Parish in Norway, where the Wang church came from and with other communities as well.

Budapest

Lazarz

W tym miejscu znajdowała się tablica upamiętniająca mieszkańców Karpacza, którzy zginęli w czasie I wojny światowej. Napisy, wykonane na niej w języku niemieckim, uległy zniszczeniu po roku 1945.

Parafia Ewangelicko - Augsburgska Wang postanowiła nadać tejże tablicy nowy charakter. Nadarzyła się sposobność, aby z okazji 150-lecia bytności kościoła Wang w Karkonoszach, wykorzystać ofertę prezentu od zakonu Joannitów i rodziny von Kessel.

Rzeźba, wykonana na podstawie Ewangelii Jana 11,44 przez Ryszarda Zajacę, artystę z Jeleniej Góry, przedstawia wskrzeszenie LAZARZA.

Lazarz przebywał w grobie przez trzy dni. Było tam ciemno, ponuro, chłodno. Tak samo przeplatały się w różnych okresach dzieje Czechów, Niemców i Polaków. Tego nie możemy zapomnieć.

Na to zwraca uwagę werset biblijny: „Błogosławieni, którzy się smućą, albowiem oni będą pocieszeni” Mt 5,4

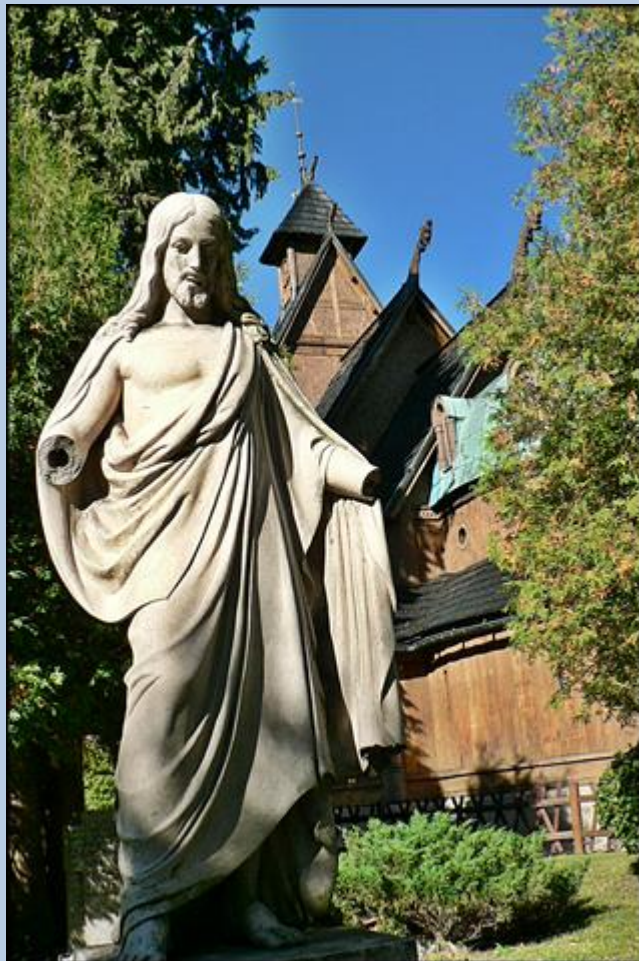
Mimo drastycznych czasami wydarzeń historycznych, możemy jednak żyć dalej. Pojednani w Jezusie Chrystusie, który wskazuje nam nowe życie i nadzieję, możemy prowadzić lepsze życie, dbając o wspólne dziedzictwo na Śląsku.

Zielony bluszcz, który rośnie obok rzeźby Lazarza, jest pod ochroną i znajduje się na trzecim miejscu pod względem wysokości położenia w Polsce. Jego liście pozostają zielone przez cały rok.

Zielony kolor, jako symbol nadziei, wskazuje na życie wieczne.

Jezus Chrystus dał nowe życie LAZARZOWI. Jezus daje nadzieję na lepsze jutro naśladowcom Jezusa.

LAZARZ
UFUNDOWANY PRZEZ ŚLĄSKICH JOANITÓW
SPOŁECZNOŚĆ EWANGELIKÓW ŚLĄSKICH
I RODZINĘ VON KESSEL • 28.07.1994

zdjęcia: Jan Nitecki

zdjęcia w czerwonej obwódce zapożyczono z:

- http://www.oberlausitz.com/bilder/fotos/via_sacra/gross/wang1.jpg
- https://www.dzieciakiwplecaki.pl/data/.thumbs/800x600/v0_XElYWdlc1xkb2xub3NsYXN-raWVcV2FuZ1xOMTA1MDA4OS5qcGc_.jpg
- <https://static.panoramio.com/storage/gooleapis.com/photos/large/22183462.jpg>
- <http://www.karpacz-gorny.pl/wp-content/uploads/2011/06/Wang-8.jpg>
- http://s25.flog.pl/media/foto/12460732_karpacz--swiatynia-wang--27-29-czerwiec-2017.jpg
- <http://panoramy.zbooy.pl/360/foto/big/20080808-162013-0538-raw5d.jpg>
- http://www.wang.com.pl/galeria/27_47.jpg
- http://spacery360.pl/wp-content/uploads/2012/11/spacer_kosciol_wang_4441.jpg

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)

Uzupełnienie L.P. z października 2022 r.

Kościół Wang został zbudowany na przełomie XII i XIII w. w południowej Norwegii, w miejscowości Vang, położonej nad jeziorem Vang. W XIX w. kościółek Wang okazał się za mały i wymagał kosztownej naprawy. Postanowiono go sprzedać - został zakupiony przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma IV. Król zrezygnował jednak z postawienia kościoła na Wyspie Pawiej koło Berlina i zaczął szukać miejsca, w którym świątynia mogłaby służyć nabożeństwom. Dzięki zabiegom hrabiny Fryderyki von Reden z Bukowca, wiosną 1842 roku, postanowiono przenieść kościółek w Karkonosze, aby mógł służyć ewangelikom, mieszkającym w Karpaczu i okolicach. Miejsce pod budowę podarował hrabia Christian Leopold von Schaffgotsch z Cieplic. Jest to zbocze Czarnej Góry (885 m n.p.m.), znajdujące się w połowie drogi z dolnego Karpacza na Śnieżkę. Wieża, zbudowana ze śląskiego granitu, chroni kościółek przed ostrymi podmuchami wiatru, wiejącego od strony Śnieżki.

SHOT ON REDMI 9
AI QUAD CAMERA

SHOT ON REDMI 9
AI QUAD CAMERA

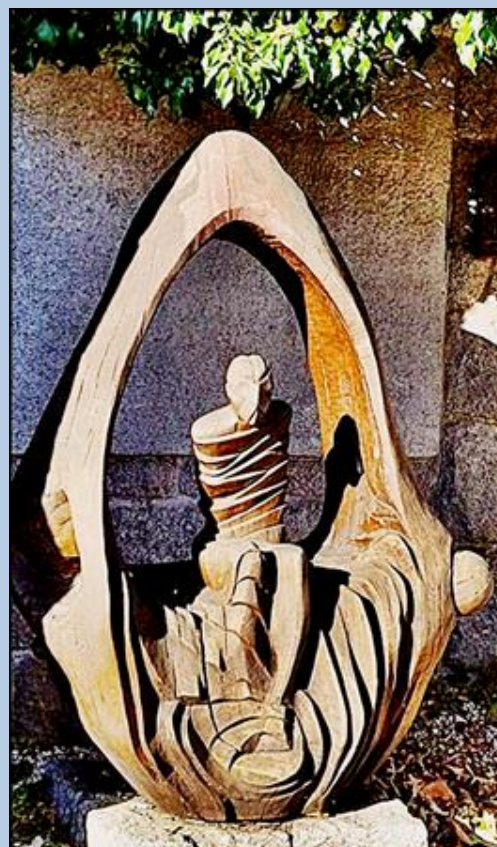
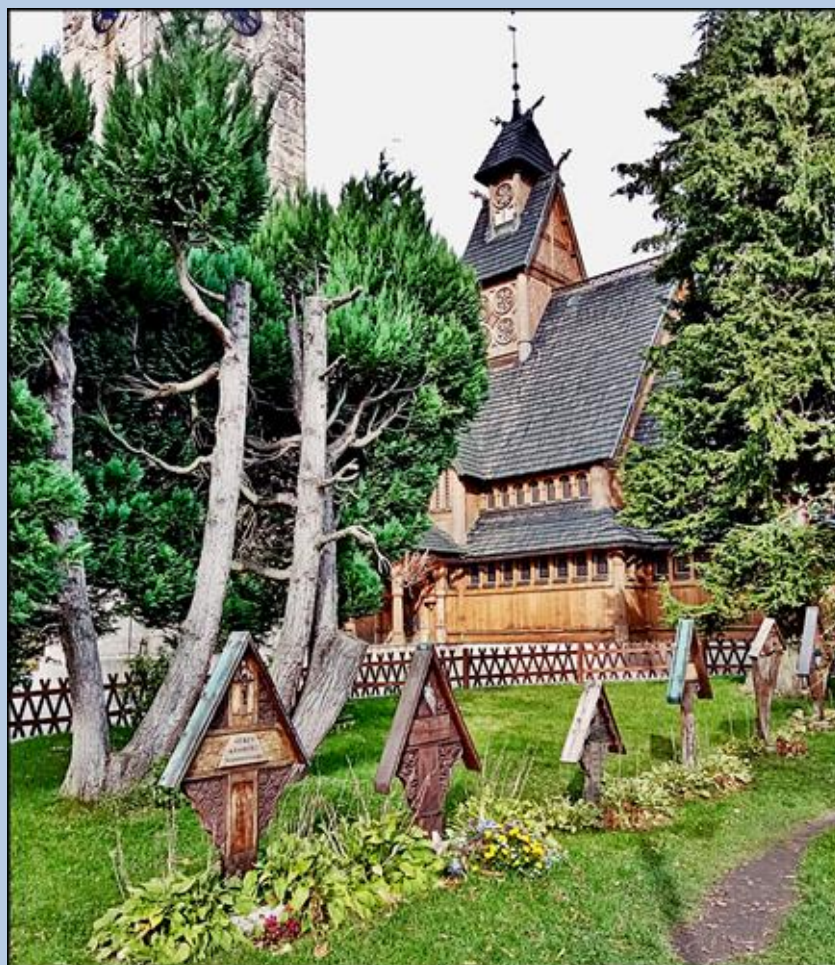

SHOT ON REDMI 9
AI QUAD CAMERA

SHOT ON REDMI 9
AI QUAD CAMERA

Cmentarz: <https://wang.com.pl/parafia/cmentarz/>

s.p.
TADEUSZ RÓZEWICZ
 poeta, dramaturg, prozaiak
 ur. 8.10.1912
 zm. 24.04.2011

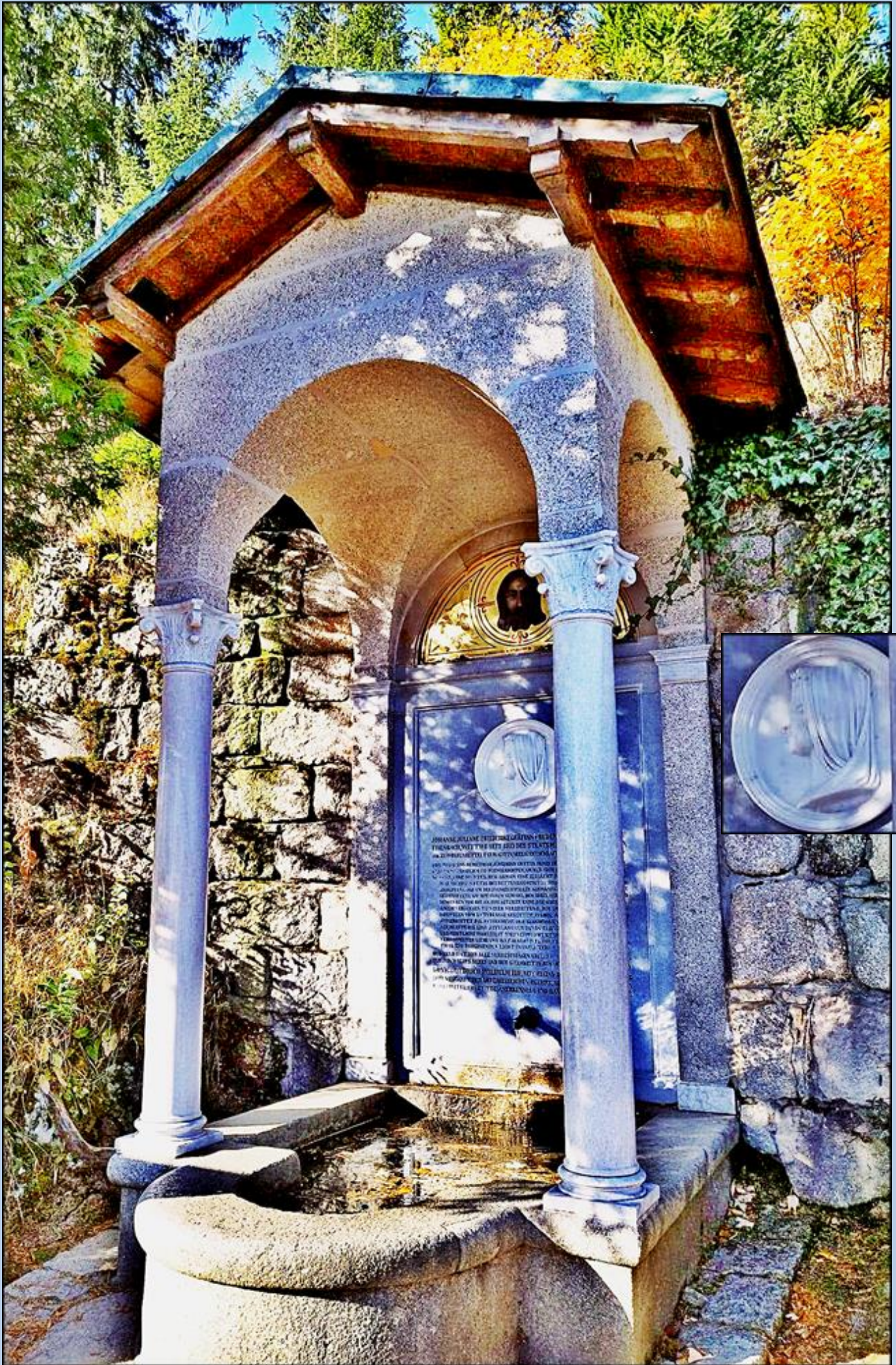
Kuba Futerenheller
 04.04.1991
 22.04.2011
 student architektury
 instruktor snowboardu

Kuba Futerenheller
 04.04.1991
 22.04.2011
 student architektury
 instruktor snowboardu

Pomnik hrabiny
 von Reden
 —————
 Denkmal Gräfin
 von Reden

JOHANNES CALVINUS THEOLOGUS ET RECTOR
GENEVENSIS ECCLESIAE IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE
ANNO 1541. CALVINUS IN HOC FONTE

zdjęcia i opis: L.P.

[POWRÓT DO STRONY GŁÓWNEJ IKONOGRAFII](#)